

Kirje

26.1.2023

VN/705/2022
VN/705/2022-MMM-98

Jakelun mukaan

Viite EU:n yleisasetus 2021/1060¹
CAP-suunnitelma-asetus 2021/2115²

Päätös paikallisten toimintaryhmien eli Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden hyväksymisestä ja rahoituksesta kaudella 2023–2027

1 Leader-valintakomitean esityksen hyväksyminen

Maa- ja metsätalousministeriö on tänään hyväksynyt Leader-valintakomitean esityksen paikallisten toimintaryhmien eli Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden hyväksymisestä ja suuntaa antavista rahoituskehyksistä liitteenä 1 olevan taulukon mukaisesti ja tässä päätöksessä esitetyillä perusteluilla. Liitteessä 2 ovat kunkin Leader-ryhmän omat, ryhmäkohtaiset perustelut.

2 Leader-toimintaa ohjaavat säädökset ja Leader-toimenpide Suomen CAP-suunnitelmassa

EU:n tasolla yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä eli Leader-toimintaa ohjaavat yleisasetuksen ja CAP-suunnitelma-asetuksen lisäksi komission toimeenpanoa ja valvontaa koskevat asetukset, sekä Suomen CAP-suunnitelma 2023–2027, jonka Euroopan komissio hyväksyi 31.8.2022. Kansallisella tasolla Leader-toiminnasta säädetään lailla yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista (hallinnointilaki, 1324/2022) ja lailla maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 (kehittämistukilaki, 1325/2022) sekä niiden nojalla annettavilla valtioneuvoston asetuksilla.

Suomen CAP-suunnitelman mukaan ”Leader-toimenpiteellä toteutetaan yleisasetuksen (Art. 31–34) mukaista yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä. Leader-toiminnalla parannetaan maaseudun elinvoimaisuutta, kehitetään paikallisia palveluja ja elinkeinoja, tuetaan mikroyrityksiä ja yrittäjyyttä ja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1060 Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotoittamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/2115 jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Postal Address	Office	Telephone	Fax	e-mail, internet

Maa- ja metsätalousministeriö

lisätään osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminta on ihmisten ja yhteisöjen aktiivointia ja neuvontaa sekä rahoitusta ideoiden toteuttamiseksi. Leader-toiminta ja sen lisäarvo perustuvat Leader-periaatteisiin.” CAP-suunnitelmassa kuvataan myös Leader-toimintatavan lisäarvoa ja Leader-periaatteiden toteuttamista.

Suomen CAP-suunnitelmassa Leader-toimenpiteen rahoitukseen on varattu 230 miljoonaa euroa julkista rahoitusta, josta EU:n osuus on 43 prosenttia, valtion osuus 37 prosenttia ja kuntien osuus 20 prosenttia. Rahoitus jakautuu alatoimenpiteisiin seuraavasti:

- Paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavat toimet eli hankerahoituskehys 180 miljoonaa euroa (alatoimenpide 1)
- Toimintaraha 47,9 miljoonaa euroa (alatoimenpide 2)
- Valmistelutuki 2,1 miljoonaa euroa (alatoimenpide 3)

Kaikki toiminta-alueiden kunnat ovat sitoutuneet Leader-ryhmien osarahoitukseen. Hakuohjeen mukaisesti osa rahoituskehyksestä jätetään jaettavaksi kauden aikana kehystarkistuksessa ja osa jätetään jaettavaksi valmistelutukena seuraavan kauden strategioiden valmisteluun.

3 Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden haku

Leader-ryhmäksi haku kaudelle 2023–2027 oli kaksivaiheinen. Haun ensimmäisessä vaiheessa kuvattiin Leader-ryhmän toiminta-alueita ja toimintaa ja toisessa vaiheessa valmisteltiin paikallinen kehittämisstrategia.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti Leader-ryhmien haun ensimmäisestä vaiheesta 6.4.2020 ja tarkensi hakuohjetta 8.12.2020 ja 19.3.2021 (VN/5498/2020). Haun ensimmäisessä vaiheessa 31.5.2021 mennessä hakemuksia jätettiin 52 kappaletta. Maa- ja metsätalousministeriö antoi hakijoille Leader-valintakomitean ja ulkopuolisen arvioitsijan palautteen 19.11.2021.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti Leader-ryhmien haun toisesta vaiheesta 4.3.2022 (VN/705/2022). Strategiavalmistelua ja hakuohjetta käytiin läpi maa- ja metsätalousministeriön järjestämissä tilaisuuksissa 18.3.2022 ja 25.3.2022. Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti hakemuksen liitteeksi 3 tulleesta ELY-Leader-yhteistyöasiakirjasta 3.5.2022 (VN/13441/2022). Leader-ryhmät toimittivat toisen vaiheen hakemukset 23.6.2022 mennessä ja liitteet 3 ja 4 14.10.2022 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti 12.9.2022 Leader-ryhmiä rahoitettavien hankkeiden valintakriteereiden palautuksen aikataulusta siten, että liite 5 tulee palauttaa viimeistään 25.1.2023, eikä 31.12.2022 mennessä, kuten hakuohjeessa oli ohjeistettu. Valintakriteereiden valmistelun tueksi maa- ja metsätalousministeriö järjesti tilaisuudet 12.10.2022 ja 9.11.2022.

4 Valintakomitean tehtävät, kokoonpano ja työskentely

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 29.6.2021 Leader-ryhmien valintakomitean (VN/13715/2021). Valintakomitean tehtävänä oli arvioida Leader-ryhmien paikalliset kehittämisstrategiat, valita rahoitettavat ryhmät ja tehdä esitys niiden suuntaa antavista rahoituskehyksistä. Valintakomitean puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä sihteeri olivat maa- ja metsätalousministeriöstä. Valintakomitean toinen sihteeri oli Ruokavirastosta. Valintakomitean jäsenet olivat työ- ja elinkeinoministeriöstä, ympäristöministeriöstä, Ruokavirastosta, Luonnonvarakeskuksesta, Suomen Kylät ry:stä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista, maakuntaliitoista ja Suomen Kuntaliitto ry:stä.

Leader-valintakomitea kokoontui kesän ja syksyn 2022 aikana 13 kertaa. Valintakomitea arvioi jokaisen hakemuksen ELY-keskusalueittain ja pisteytti hakemukset kriteerien perusteella (Liite 3). Pisteytyksen skaala oli 0-5 (0=Strategia ei täytä kriteeriä, 1=Strategia täyttää kriteerin kauttaaltaan heikosti, 2=Strategiassa on joitain puutteita kriteerin osalta, 3=Strategia vastaa kriteeriin kohtalaisesti, 4=Strategia vastaa kriteeriin hyvin, 5=Strategia vastaa kriteeriin erinomaisesti). ELY-keskusten ja maakuntien liittojen edustajat eivät osallistuneet oman alueensa hakemuksien arviointiin. Samoin valintakomitean jäsenet jääväsivät itsensä mm. asuinkuntansa Leader-ryhmän hakemuksen käsitteystä.

Valintakomitean käytettävissä oli myös ulkopuolisen arvioinnin havainnot. Arviointi kohdistui hakemusten kohtiin alueen kuvaus ja nykytilan analyysi; kehittämistarpeet ja tulevaisuuden näkymät; kehittämisen painopisteet ja rahoitussuunnitelma. Arvioinnin toteuttivat Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI Public Oy yhdessä TK-Evalin kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö tulee julkaisemaan ulkopuolisen arvioinnin yhteenvedon.

5 Valintakomitean perustelut ja suuntaa antava rahoituskehys paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin

Valintakomitea esitti 22.12.2022 maa- ja metsätalousministeriölle, että kaikki 52 Leader-ryhmää hyväksytään kaudelle 2023–2027. Leader-ryhmäkohtainen suuntaa antava rahoituskehys valintakomitean linjausten mukaisesti on liitteenä 1. Liitteessä on listattu Leader-ryhmät numerojärjestyksessä etelästä pohjoiseen, Leader-ryhmän toiminta-alueen kunnat, maaseuturahaston tukikelpoisen maaseutualueen asukasmäärä, valintakomitean antama arvosana strategian laadun perusteella, myönnettävä suuntaa antava rahoituskehys strategiaa toteuttaviin toimiin (hankerahoituskehys) ja sen perusteella laskettu toimintarahana määrä.

Leader-ryhmät hakivat paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin julkista rahoitusta yhteensä noin 217 miljoonaa euroa. CAP-suunnitelmassa tähän on varattu yhteensä 180 miljoonaa euroa. Valintakomitea esitti suuntaa antavissa rahoituskehyksissä jaettavaksi noin 176 miljoonaa euroa ja kehystarkistuksessa jaettavaksi jää siten noin 4 miljoonaa euroa.

Hakuohjeessa on yksityisen rahoituksen tavoitteeksi koko Suomen tasolla asetettu 35 prosenttia Leader-toimenpiteen kokonaisrahoituksesta. Paikallisissa kehittämisstrategioissa yksityisen rahoituksen tavoite on keskimäärin 33 prosenttia strategian kokonaisrahoituksesta.

Hakuohjeen mukaisesti Leader-valintakomitean tekemään esitykseen ryhmän rahoituskehuksesta vaikutti paikallisten kehittämisstrategioiden laatu sekä toiminta-alueen asukasmäärä painotettuna ydin- ja harvaan asutun maaseudun asukkailla. Valintakomitea muodosti Leader-ryhmäkohtaisen paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavien toimien suuntaa antavan rahoituskehysten seuraavasti:

1) Laskettiin rahoituskehys asukasmäärän perusteella. Tukikelpoisen maaseutualueen asukkaat aluetyypeittäin painotettuna: 70 euroa per harvaan asutun maaseudun asukas, 60 euroa per ydinmaaseudun asukas, 40 euroa per kaupungin läheisen maaseudun asukas ja 20 euroa per maaseudun paikalliskeskusten asukas. Yhteensä noin 69,5 miljoonaa euroa eli 40 % jaettavasta hankekehuksesta. Leader-ryhmien tukikelpoisen maaseutualueen asukasmäärät kaupunki-maaseutuluokituksen aluetyypeittäin on laskettu Tilastokeskuksen 250 x 250 m väestöruutuaineiston avulla.

2) Laskettiin kehys pisteytyksen perusteella. Laatuasteita oli mahdollista saada yhteensä 35 eli enintään 5 pistettä per kriteeri. Pisteytyksen keskiarvo oli 26,6 (keskimäärin 3,80 per kriteeri); minimi 19,5 (2,79) ja maksimi 33,1 (4,73). Laatuasteiden perusteella tehtiin porrastettu kerroin 0,6–1,0 ja lisäksi käytettiin laskennallista kerrointa 0,56. (Porrastus: pisteet yli 30 → kerroin 1; pisteet 28–30 → kerroin 0,9; pisteet 26–28 → kerroin 0,8; pisteet 24–26 → kerroin 0,7; pisteet alle 24 → kerroin 0,6). Laskettiin haettu kehys * kerroin pisteiden perusteella * laskennallinen kerroin. Yhteensä noin 95,5 miljoonaa euroa eli 54 % jaettavasta hankekehuksesta.

3) Laskettiin yhteen kehys asukasmäärän perusteella ja kehys pisteytyksen perusteella (= laskennallinen kehys) ja tämän jälkeen sovellettiin seuraavia lisäperusteita, joiden perusteella esitetään myönnettäväksi yhteensä noin 10,8 miljoonaa euroa eli 6 % jaettavasta hankekehuksesta:

- Myönnetään korkeintaan 100 % haetusta.
- Myönnetään vähintään 70 % haetusta. Tällä pyritään turvaamaan kohtuullinen mahdollisuus strategian toteuttamiseen kaikille.
- Myönnetään vähintään 2,5 miljoonaa euroa vähintään 24,5 pistettä saaneille (vastaa keskiarvona 3,5 pistettä per kriteeri, eli strategia täyttää kriteerin vähintään kohtalaisesti tai hyvin). 2,5 miljoonan euron hankerahoituskehysellä toimintaraha on 833 333 euroa, mikä keskimäärin mahdollistaa 2 henkilön palkkaamisen toimintarahalla. Kuitenkin myönnetään korkeintaan 100 % haetusta.
- Myönnetään vähintään 2 miljoonaa euroa, mikä mahdollistaa noin 1,5 htv toimintarahalla.
- Lisäkehys yhdistyville ryhmille: laskennallinen kehys * 0,1.

Leader-ryhmittäinen suuntaa antava rahoituskehys paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin vaihtelee 2,0 ja 7,0 miljoonan euron välillä ja on keskimäärin noin 3,4 miljoonaa euroa.

Tällä päätöksellä jaettava suuntaa antava rahoituskehys on alustava varaus, joka toimii pohjana valtion toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelulle Leader-toiminnan osalta rahoituskauden 2023–2027 aikana. Leader-toimintaa varten kohdistetaan vuosittain myöntämisvaltuuksia sen mukaan, miten niitä on vahvistettu valtion talousarviossa. Myöntämisvaltuudet osoitetaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ELY-keskusten käytettäväksi vuosittain sen jälkeen, kun asia on käsitelty valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

6 Toimintaraha

Maa- ja metsätalousministeriö myöntää Leader-ryhmille tällä päätöksellä toimintarahan. Toimintaraha on kiinteämääräinen osuus Leader-ryhmän julkisesta rahoituskehuksesta ja se on tarkoitettu

Leader-ryhmänä toimimisen kustannuksiin. Yleisasetuksen 34 artiklan 1(c) kohdan mukaisesti toimintarahaa on tarkoitettu strategian ja sen toiminnan edistämisen hallintoihin, seurantaan ja arviointiin, mukaan lukien sidosryhmien välisen yhteydenpidon helpottaminen. Näiden tehtävien kustannukset tulee kattaa toimintarahalla tai Leader-ryhmän itse hankkimalla muulla rahoituksella, eikä näiden tehtävien kustannuksia saa kattaa Maaseuturahastosta rahoitetuilla Leader-ryhmän omilla kehittämiss Hankkeilla. Toimintarahaa voi olla enintään 25 prosenttia paikallisen strategian julkisen rahoituksen kokonaismäärästä. Toimintarahan määrä on sitä suurempi ja suhteellinen osuus sitä pienempi, mitä suurempi on suuntaa antava rahoituskehys paikallista strategiaa toteuttaviin toimiin. Liitteessä 1 on suuntaa antavaan kehykseen perustuva toimintarahan määrä Leader-ryhmittäin.

Leader-ryhmän tulee tallentaa toimintarahaansa koskevat tiedot Hyrrä-tietojärjestelmään sen mukaisesti, miten edellisessä kohdassa kuvattuja myöntämisvaltuuksia jaetaan (valtioneuvoston asetus yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista, 1376/2022, hallinnointiasetus, 10 §). Hallinnointiasetuksessa on säädetty myös toimintarahan ja sen ennakon maksamisesta (11 ja 12 §) ja toimintarahan toteutumisen arvioinnista (13 §). Leader-ryhmät hakevat toimintarahan maksua Ruokavirastolta Hyrrä-tietojärjestelmän kautta. Toimintarahan maksu perustuu paikallisen kehittämissstrategian toteutumisen etenemiseen, jota arvioidaan Leader-ryhmän kautta haettujen hanke- ja yritystykien maksatusten etenemisen perusteella.

Toimintarahan maksuprosentti lasketaan seuraavalla kaavalla: $\frac{\text{toimintarahaa}}{\text{rahoituskehys paikallista kehittämissstrategiaa toteuttaviin toimiin}} \times 100$. Esimerkki: Jos rahoituskehys paikallista kehittämissstrategiaa toteuttaviin toimiin on 2 500 000 euroa ja siihen perustuva toimintarahan määrä on 833 333 euroa, on toimintarahan maksuprosentti 33 prosenttia. Toimintarahaprosentti puolestaan lasketaan paikallisen strategian julkisen rahoituksen kokonaismäärästä, eli paikallista kehittämissstrategiaa toteuttavien toimien ja toimintarahan yhteenlasketusta määrästä. Tässä kuvatussa esimerkissä kokonaisrahoitus on $2\,500\,000 + 833\,333 = 3\,333\,333$ euroa, jolloin toimintarahaprosentti = $833\,333 / 3\,333\,333 = 25$ prosenttia.

Leader-ryhmä voi alkaa käyttää tähän päätökseen perustuvaa toimintarahaa Leader-ryhmien hyväksymispäivästä eli 26.1.2023 lähtien. Toimintarahan kustannukset ovat tukikelpoisia kyseisestä päivästä lähtien. Toimintarahan käyttö tulee suunnitella siten, että Leader-ryhmä voi hoitaa sillä rahoituskautta 2023–2027 koskevat tehtävät Ruokaviraston myöhemmin antaman rahoituskauten sulkeamisen ohjeistuksen mukaisesti vuoteen n+2 eli 2029 saakka.

7 Rahoituksen käytön ehdot

Leader-ryhmän, sen toiminnan sekä paikallisen kehittämissstrategian toteuttamisen on noudatettava Suomen CAP-suunnitelmaa 2023–2027 sekä edellä kohdassa 2 mainittuja EU:n ja kansallisia säädöksiä. Leader-ryhmien on noudatettava myös edellä mainittujen säädösten nojalla annettuja maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston päätöksiä ja ohjeita.

Suuntaa antava rahoituskehys on alustava varaus, joka toimii pohjana, kun Leader-ryhmille kohdistetaan vuosittaisia myöntövaltuuksia. Maa- ja metsätalousministeriö voi poiketa Leader-ryhmän suuntaa antavasta rahoituksesta, jos ryhmä ei täytä Leader-ryhmälle ja sen toiminnalle Suomen CAP-suunnitelmassa asetettuja vaatimuksia, tai ryhmälle osoitettua rahoitusta on jäänyt käyttämättä, tai ryhmä osoittaa perustellun lisärahan tarpeen.

Leader-ryhmän ja paikallisen kehittämissstrategian tulee noudattaa seitsemää Leader-periaatetta, jotka on kuvattu EU:n yleisasetuksessa ja Suomen CAP-suunnitelman Leader-toimenpiteessä: alueperustaisuus, kumppanuus, monialainen paikallinen kehittämissstrategia, alhaalta ylös lähtevä hallinto, yhteistyö, verkostoituminen ja innovatiivisuus.

Kumppanuus tarkoittaa käytännössä muun muassa Leader-ryhmän hallituksen kolmikantaperiaatetta ja säännöllistä vaihtuvuutta: Päättävän elimen tulee koostua tasapuolisesti, eli kullakin on yhden kolmanneksen edustus, seuraavien tahojen edustajista: 1) paikallinen julkinen hallinto, 2) yhteisöt (yhdistykset, suuret yritykset) ja 3) paikalliset asukkaat. Hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenen yhtäjaksoinen toimiaika voi olla enintään kuusi vuotta. Halutessaan Leader-ryhmä voi päättää ja määrittää säännöissään, että yhtäjaksoista toimiaikaa voi jatkaa enintään kahdella vuodella, jos jäsen siirtyy päättävän elimen puheenjohtajaksi.

Alhaalta ylös lähtevä hallinto -periaate puolestaan tarkoittaa käytännössä sitä, että Leader-ryhmän työntekijöillä ja luottamushenkilöillä tulee olla riittävä Leader-toimintatavan osaaminen. Leader-ryhmällä tulee olla riittävä taloudellinen ja hallinnollinen osaaminen Leader-toimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

Suomen CAP-suunnitelman mukaisesti Leader-ryhmän alueen kuntien tulee sitoutua rahoittamaan vähintään 20 prosenttia Leader-ryhmän julkisesta rahoituksesta vuosittaisen kertosuoritusperiaatteen mukaisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että kunta ei voi kohdentaa rahoitusosuuttaan hankekohtaisesti tai asettaa rahoitukselle muita ehtoja.

EU:n toimielimillä, maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus suorittaa valtuuttamallaan henkilöllä ennakolta ilmoittamatta Leader-ryhmän toimintaan, tuen maksamiseen ja myöntämiseen sekä rahoituksen käyttöön liittyviä tarkastuksia. Leader-ryhmä on velvollinen korvauksetta esittämään heille kaikki tili- ja muut asiakirjat, joilla tarkoitetaan myös sähköisiä tiedostoja, sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

8 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa Leader-ryhmien hyväksymisen osalta hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

9 Lisätietoja

Lisätietoja päätöksestä antavat erityisasiantuntija Laura Jänis (p. 02951 62090) ja neuvotteleva virkamies Leena Anttila (p. 02951 62240), etunimi.sukunimi@gov.fi.

Maa- ja metsätalousministeri

Antti Kurvinen

Erityisasiantuntija

Laura Jänis

Liitteet	Liite 1: Taulukko Leader-ryhmien rahoituskauden 2023–2027 suuntaa antavasta rahoituksesta Liite 2: Leader-ryhmittäiset perustelut Liite 3: Paikallisen kehittämissstrategian arviointikriteerit Liite 4: Valitusosoitus
Jakelu	Leader-ryhmät
Tiedoksi	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset Maakuntien liitot Leader-valintakomitea Maa- ja metsätalousministeriö, maaseudun kehittämissyksikkö Ruokavirasto Työ- ja elinkeinoministeriö Ahvenanmaan maakuntahallitus ja -liitto

Liite 1: Taulukko Leader-ryhmien rahoituskauden 2023-2027 suuntaa antavasta rahoituksesta

Numero	Leader-ryhmä	Leader-ryhmän toiminta-alueen kunnat	Tukielpoisen maaseutu-alueen asukasmäärä		Strategian pisteytys	Suuntaa antava rahoituskehys hankkeisiin	Suuntaa antava rahoituskehys toimintaraahan	Suuntaa antava rahoituskehys yhteensä
			ELY-alue					
1	Kehittämisyhdistys SILMU ry	Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Sipoo	86 872	Uusimaa	22,3	2 832 000	877 600	3 709 600
2	Pomoväst rf	Hanko, Inkoo, Kirkkonummi, Raasepori, Siuntio	64 221	Uusimaa	23,9	2 426 000	808 667	3 234 667
3	Ykkösakseli ry	Karkkila, Lohja, Salo, Vihti	102 833	Uusimaa	30,1	3 832 000	983 200	4 815 200
4	I samma båt - Samassa veneessä rf ry	Kemiönsaari, Kustavi, Parainen	22 392	Varsinais-Suomi	27,6	2 100 000	700 000	2 800 000
5	Varsin Hyvä ry	Kaarina, Lieto, Masku, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo, Taivassalo, Turku	84 766	Varsinais-Suomi	25,3	3 150 000	915 000	4 065 000
6	Varsinais-Suomen jokivarsikumppanit ry	Aura, Koski Tl, Loimaa, Marttila, Oripää, Pöytyä, Somero	41 543	Varsinais-Suomi	22,0	3 273 000	927 300	4 200 300
7	Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry	Laitila, Mynämäki, Pyhäranta, Rauma, Uusikaupunki, Vehmaa	47 754	Satakunta	33,1	3 847 000	984 700	4 831 700
8	Leader Satasilta ry	Eura, Eurajoki, Säkylä	27 067	Satakunta	29,4	2 736 000	864 800	3 600 800
9	Karhuseutu ry	Harjavalta, Kokemäki, Nakkila, Pori, Ulvila	51 968	Satakunta	25,5	2 500 000	833 333	3 333 333
10	Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Ikaalinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kihniö, Merikarvia, Parkano, Pomarkku, Siikainen	37 592	Satakunta	25,8	4 157 000	1 015 700	5 172 700
11	Eteläisen maaseudun osajaat EMO ry	Espoo, Hausjärvi, Hyvinkää, Loppi, Järvenpää, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula, Vantaa	121 239	Häme	22,9	2 000 000	666 667	2 666 667
12	LounaPlus ry	Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä	31 687	Häme	25,9	2 325 000	775 000	3 100 000
13	Linnaseutu ry	Hattula, Hämeenlinna, Janakkala	92 797	Häme	25,4	2 156 000	718 667	2 874 667
14	Päijänne-Leader ry	Hollola, Kärkölä, Nastola, Orimattila, Asikkala, Hartola, Heinola, Padasjoki, Pertunmaa, Sysmä	95 181	Häme	30,2	6 354 000	1 235 400	7 589 400
15	Pirkan Helmi ry	Akaa, Pälkäne, Urjala, Valkeakoski	47 737	Pirkanmaa	27,8	2 340 000	780 000	3 120 000
16	Kantri ry	Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi	116 652	Pirkanmaa	25,0	3 436 000	943 600	4 379 600
17	Joutsenten reitti ry	Huittinen, Hämeenkyrö, Punkalaidun, Sastamala	46 424	Pirkanmaa	22,2	2 923 000	889 733	3 812 733
18	PoKo ry	Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat	21 782	Pirkanmaa	29,0	2 250 000	750 000	3 000 000
19	Pohjois-Kymen Kasvu ry	litti, Kouvola	43 340	Kaakkois-Suomi	23,4	2 246 000	748 667	2 994 667
20	Kehittämisyhdistys Sepra ry	Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti	35 160	Kaakkois-Suomi	26,9	2 500 000	833 333	3 333 333
21	Leader Länsi-Saimaa ry	Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari	33 001	Kaakkois-Suomi	26,6	2 368 000	789 333	3 157 333
22	Leader Kärki ry	Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti	37 879	Kaakkois-Suomi	26,1	2 660 000	854 667	3 514 667

Liite 1: Taulukko Leader-ryhmien rahoituskauden 2023-2027 suuntaa antavasta rahoituksesta

Nu me ro	Leader-ryhmä	Leader-ryhmän toiminta- alueen kunnat	Tukielpoisen maaseutu- alueen		Strate- gian pistey- tys	Suuntaa antava rahoituskehys hankkeisiin	Suuntaa antava rahoituskehys toimintaraahan	Suuntaa antava rahoituskehys yhteensä
			asukasmäärä	ELY-alue				
23	Veej'jakaja ry	Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki, Puumala	48 254	Etelä-Savo	20,9	3 649 000	964 900	4 613 900
24	SavonLuotsi Leader ry	Joroinen, Juva, Rantasalmi, Sulkava, Enonkoski, Savonlinna	29 149	Etelä-Savo	28,3	4 235 000	1 023 500	5 258 500
25	Maaseudun kehittämisyhdistys Mansikka ry	Leppävirta, Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Varkaus, Vesanto	42 099	Pohjois-Savo	25,3	2 587 000	844 933	3 431 933
26	Kehittämisyhdistys Kalakukko ry	Kaavi, Kuopio, Rautavaara, Siilinjärvi, Tuusniemi Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi,	57 650	Pohjois-Savo	27,2	3 731 000	973 100	4 704 100
27	Kehittämisyhdistys Ylä- Savon Veturi ry	Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä	51 128	Pohjois-Savo	24,9	3 000 000	900 000	3 900 000
28	Keski-Karjalan Jetina ry	Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi Heinävesi, Joensuu,	15 882	Pohjois- Karjala	28,9	2 478 000	826 000	3 304 000
29	Joensuun seudun LEADER -yhdistys ry	Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi	57 884	Pohjois- Karjala	23,7	3 374 000	937 400	4 311 400
30	Vaara-Karjalan LEADER ry	Ilomantsi, Juuka, Lieksa, Nurmes, Valtimo	28 671	Pohjois- Karjala	28,3	3 120 000	912 000	4 032 000
31	Vesuri-ryhmä ry	Jämsä, Keuruu, Kuhmoinen, Multia, Petäjävesi	36 172	Keski-Suomi	25,8	2 616 000	848 800	3 464 800
32	Maaseutukehitys ry	Hankasalmi, Joutsa, Konnevesi, Luhanka, Toivakka Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Uurainen	14 470	Keski-Suomi	26,8	2 500 000	833 333	3 333 333
33	Jyväsräihä ry	Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihlajavesi, Saarijärvi, Viitasaari, Äänekoski	53 844	Keski-Suomi	31,2	2 925 000	890 000	3 815 000
34	Leader VIISARI ry	Alavus, Kuortane, Soini, Ähtäri	45 833	Keski-Suomi	23,2	4 035 000	1 003 500	5 038 500
35	Kuudestaan ry	Alavus, Kuortane, Soini, Ähtäri	22 053	Etelä- Pohjanmaa	26,3	3 913 000	991 300	4 904 300
36	Seinäjoen Seudun Kehittämisyhdistys LIIVERI ry	Ilmajoki, Kurikka, Seinäjoki	57 316	Etelä- Pohjanmaa	32,2	4 612 000	1 061 200	5 673 200
37	Suupohjan Kehittämisyhdistys ry	Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Kurikka, Teuva	33 702	Etelä- Pohjanmaa	27,5	4 550 000	1 055 000	5 605 000
38	AISAPARI ry	Alajärvi, Evijärvi, Kauhava, Lappajärvi, Lapua, Vimpeli	46 543	Etelä- Pohjanmaa	29,2	6 663 000	1 266 300	7 929 300
39	Aktion Österbotten r.f. YHYRES-	Kaskinen, Kokkola, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Luoto, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Pedersören kunta, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri	100 959	Pohjanmaa	23,8	7 000 000	1 300 000	8 300 000
40	kehittämisyhdistys ry	Isokyrö, Laihia, Vaasa	16 581	Pohjanmaa	24,2	2 000 000	666 667	2 666 667
41	Pirityiset ry	Halsua, Kaustinen, Kokkola, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli	22 382	Pohjanmaa	28,4	2 775 000	870 000	3 645 000
42	Rieska-LEADER ry	Alavieska, Kalajoki, Kannus, Merijärvi, Oulainen, Sievi, Ylivieska	48 156	Pohjois- Pohjanmaa	27,1	5 335 000	1 133 500	6 468 500

Liite 1: Taulukko Leader-ryhmien rahoituskauden 2023-2027 suuntaa antavasta rahoituksesta

Nu me ro	Leader-ryhmä	Leader-ryhmän toiminta- alueen kunnat	Tukielpoisen maaseutu- alueen		Strate- gian pistey- tys	Suuntaa antava rahoituskehys hankkeisiin	Suuntaa antava rahoituskehys toimintaraahan	Suuntaa antava rahoituskehys yhteensä
			asukasmäärä	ELY-alue				
43	Keskipiste-Leader ry	Haapajärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Siikalatva Hailuoto, Liminka, Lumijoki,	40 425	Pohjois- Pohjanmaa	27,6	6 062 000	1 206 200	7 268 200
44	Nouseva Rannikkoseutu ry	Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki, Tyrvävä	51 812	Pohjois- Pohjanmaa	29,7	3 072 000	907 200	3 979 200
45	Oulun Seudun Leader ry	Ii, Kempele, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi	99 128	Pohjois- Pohjanmaa	26,3	6 650 000	1 265 000	7 915 000
46	Koillismaan Leader ry	Kuusamo, Posio, Taivalkoski Kajaani, Paltamo, Puolanka,	21 819	Pohjois- Pohjanmaa	26,0	2 240 000	746 667	2 986 667
47	Oulujärvi LEADER ry	Vaala	25 511	Kainuu	26,2	3 150 000	915 000	4 065 000
48	Elävä Kainuu LEADER ry	Hyrnsalmi, Kuhmo, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi	28 772	Kainuu	28,2	3 039 000	903 900	3 942 900
49	Peräpohjolan Leader ry	Kemi, Keminmaa, Ranua, Rovaniemi, Simo, Tervola	77 112	Lappi	19,5	2 000 000	666 667	2 666 667
50	Outokaira Tuottamhan ry	Pello, Tornio, Ylitornio	28 169	Lappi	29,0	2 500 000	833 333	3 333 333
51	Leader Tunturi-Lappi ry	Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio	13 531	Lappi	27,9	2 800 000	873 333	3 673 333
52	Leader Pohjoisin Lappi ry	Inari, Kemijärvi, Pelkosenniemi, Salla, Savukoski, Sodankylä, Utsjoki	28 134	Lappi	31,7	4 787 000	1 078 700	5 865 700
Yhteensä			2 533 028			175 809 000	47 592 800	223 401 800

Liite 3: Paikallisen strategian arviointikriteerit

Strategian ohjeellinen sisällysluettelo. Strategian pituus korkeintaan 20 sivua + ohjeen mukaiset liitteet.

1. Johdanto, strategian tavoittila ja Leader-ryhmän tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä
2. Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista
3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi (sis. toiminta-alueen kartta)
4. Kehittämistarpeet (esim. SWOT-analyysin avulla)
5. Valitut kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet
6. Rahoitussuunnitelma
7. Toimeenpanon kuvaus (sis. aktivointi, yhteistyö ja verkostoituminen, viestintä, hallinto)
8. Seuranta ja arviointi

Liite 1: Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista

Liite 2: Dynaaminen verkostanalyysi

Liite 3: ELY-Leader yhteistyösopimus (sis. tukikelpoisen maaseutualueen kartta); viimeistään 14.10.2022

Liite 4: Kuntarahasitoumukset; viimeistään 14.10.2022

Liite 5: Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit; viimeistään 31.12.2022

Valintakomitea pisteyttää kriteerit asteikolla 0–5 (voi antaa puolikkaita pisteitä). Pisteitä painotetaan laskukaavalla: [annettu pistemäärä]/5*[kriteerin maksimipistemäärä], eli seitsemän pisteen kriteeristä saa valintakomitean pistemäärällä 1 pisteiksi 1,4 (eli 1/5*7) ja valintakomitean pistemäärällä 5 pisteiksi 7 (eli 5/5*7). Vastaavasti kolmen pisteen kriteeristä saa valintakomitean pistemäärällä 1 pisteiksi 0,6 (eli 1/5*3) ja niin edelleen.

0=Strategia ei täytä kriteeriä

1=Strategia täyttää kriteerin kauttaaltaan heikosti

2=Strategiassa on joitain puutteita kriteerin osalta

3=Strategia vastaa kriteeriin kohtalaisesti

4=Strategia vastaa kriteeriin hyvin

5=Strategia vastaa kriteeriin erinomaisesti

Pisteytettävät kriteerit Sisältö	Arviointikriteerit
1. Toiminta-alueen kuvaus ja analyysi alueen kehittämistarpeista ja mahdollisuuksista (5 p)	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminta-alueen kuvaus perustuu riittävään tietopohjaan, ml. tilastot ja laadullinen tieto.<ul style="list-style-type: none"> o Kuvauksessa tulee käyttää luotettavia lähteitä. Lähdeviitteitä ei tarvitse merkitä näkyviin kuten tieteellisissä teksteissä, mutta lähteet voi halutessaan merkitä oman harkinnan mukaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Lähteet on joka tapauksessa hyvä laittaa itselle talteen, jotta niihin voi tarvittaessa palata. - Analyysi alueen kehittämistarpeista ja mahdollisuuksista perustuu osallistavaan valmisteluun. - Analyysi alueen kehittämistarpeista ja mahdollisuuksista on tehty SWOT-analyysin tai muun vastaavaan systemaattisen menetelmän avulla. - Alueen kuvauksessa ja tarveanalyysissä on tunnistettu kaikki paikallisen kehittämisen kannalta olennaiset asiat kyseisellä alueella. Nämä voivat olla laajempia, kuin mitä valitaan Leader-toiminnan painopisteiksi ja tavoitteiksi. Paikallisen kehittämisen kannalta olennaisia asioita voivat olla esimerkiksi:<ul style="list-style-type: none"> o yhdyskuntarakenne ja infrastruktuuri (ml. vesihuolto) sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön erityispiireet o väestö rakenne sekä eri väestöryhmien näkökulmat kuten nuoret, ikäihmiset, monipaikkaiset, maahanmuuttajat ja eri etniset ryhmät o elinkeino- ja palvelurakenne o toimijat ja yhteistyörakenteet sekä osaaminen

	<ul style="list-style-type: none"> ○ älykkäät kylät -kokonaisuuteen kuuluvat teemat, ml. digitalisaatio - Alueen kuvauksessa ja tarveanalyysissä on tunnistettu keskeiset aluekehittämiseen vaikuttavat isot trendit, sekä kuvattu tiiviisti <ul style="list-style-type: none"> ○ miten ne näkyvät paikallisella tasolla ja ○ miten ne vaikuttavat paikallisen kehittämisen tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. - Mikäli Leader-ryhmän toiminta-alue ja strategia kattavat kaupunkialueita, jotka eivät ole tukikelpoisia maaseuturahastossa, on nämä kaupunkialueet huomioitu alueen kuvauksessa ja tarveanalyysissä. On myös hyvä pohtia ja tuoda esiin, mitä haasteita ja mahdollisuuksia kaupunkialueella toimimiseen liittyy. <p>Huom: Maa- ja metsätalousministeriö painottaa varojen jaossa harvaan asuttua ja ydinmaaseutua. Alueilla tulee huomioida tämä kehittämistarpeiden ja kehittämisstrategian kokoamisessa. Leader-ryhmä ja ELY-keskus määrittelevät tukikelpoisen maaseutualueen yhdessä ELY-Leader yhteistyösopimuksessa. Mikäli tukikelpoiseen maaseutualueeseen kuuluu alueluokituksen mukaisia kaupunkialueita, on nämä perusteltava hyvin maaseudun kehittämisen näkökulmasta.</p>
<p>2. Strategian painopisteet ja tavoitteet sekä rahoitussuunnitelma (7 p)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Painopisteet on valittu ja perusteltu tarveanalyysin ja osallistavan valmistelun perusteella. - Painopisteille on asetettu tavoitteet, mukaan lukien mitattavissa olevat tulostavoitteet, sekä kuvattu niihin liittyvät suunnitellut toimet. Tavoitteiden tulee olla tasapainoiset suhteessa toiminta-alueen kuvaukseen, tarveanalyysiin ja rahoitussuunnitelmaan. Tavoitteet tulee asettaa ainakin seuraaville tulosindikaattoreille (indikaattorien määrittelyt täsmennetään myöhemmin ja samoin toimitetaan lista yhteisesti seurattavista indikaattoreista): <ul style="list-style-type: none"> ○ älykkäät kylät -strategioiden määrä ○ ympäristö- ja ilmastotoimien määrä ○ tuettavien yritysten määrä x kpl, joista syntyneitä uusia yrityksiä x kpl - Rahoitussuunnitelma sisältää arvion julkisen CAP-rahoituksen kokonaistarpeesta strategian painopisteittäin (prosentuaalisesti ja euromääräisesti; huom. toimintaraha lasketaan tietyllä kaavalla hankerahoituskehyksestä, ks. liite). - Rahoitussuunnitelma on tasapainoinen suhteessa painopisteisiin ja tavoitteisiin. - Rahoitussuunnitelmassa on kuvaus siitä, miten strategian toteuttamisessa on tarkoitus hyödyntää muuta kuin CAP-rahoitusta, ml. mahdollinen kaupunkialueella toimiminen. - Rahoitussuunnitelmassa on arvio strategian kerryttämän yksityisen rahoituksen määrästä.
<p>3. Strategian toimeenpanon hallinto, seuranta ja arviointi (5 p)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Strategian toimeenpanon kuvaus osoittaa, että Leader-ryhmällä on hyvät valmiudet strategian täytäntöönpanoon. - Strategian toteutumisen seuranta ja arviointi on kuvattu asianmukaisella tavalla. - Leader-ryhmän oman toiminnan kehittäminen on kuvattu asianmukaisella tavalla. - Riskienhallinta Leader-ryhmän toiminnassa on huomioitu asianmukaisella tavalla; mm. Leader-ryhmän resurssien riittävyyden varmistaminen on huomioitu myös siinä tapauksessa, että rahoituskehys ja toimintaraha vähenisivät nykyisestä.
<p>4. Alueen toimijoiden aktivointi, yhteistyö ja verkostoituminen (5 p)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuvaus alueen toimijoiden aktivoinnista, yhteistyöstä ja verkostoitumisesta on selkeä ja kattava, se sisältää <ul style="list-style-type: none"> ○ alueen sisäisen, ○ alueiden välisen ja ○ kansainvälisen yhteistyön ja verkostoitumisen

	<ul style="list-style-type: none"> - Alueen toimijoiden aktivoinnissa, yhteistyössä ja verkostoitumisessa huomioidaan laajasti eri sidosryhmät ja kohderyhmät. - Toiminta on avointa ja uudistuvaa. - Toiminta on johdonmukaista suhteessa strategian painopisteisiin, suunniteltuihin toimiin ja tavoitteisiin. - Toiminnassa ja kuvauksessa on hyödynnetty dynaamista verkostoanalyysia.
5. Uudistavuus ja innovatiivisuus paikallisesti (3 p)	<ul style="list-style-type: none"> - Strategiassa näkyy eri tavoin uudistavuus ja innovatiivisuus paikallisesti, esimerkiksi miten edistetään <ul style="list-style-type: none"> o uusia kehittämisideoita o uusia toimintatapoja ja uudenlaista yhteistyötä (niin Leader-ryhmän omassa toiminnassa kuin rahoitettavilla hankkeilla) o uudenlaisia palveluita o uudenlaista yrittäjyyttä
6. Osallistava valmisteluprosessi (5 p)	<ul style="list-style-type: none"> - Valmisteluprosessi on kuvattu tiiviisti strategiassa ja tarkemmin erillisessä liitteessä. - Strategia perustuu avoimeen ja laajapohjaiseen valmisteluun, osallistaminen on ollut monipuolista ja laajaa ja huomioitunut myös mahdolliset uudet kohderyhmät. - Kuvauksesta käy ilmi: <ul style="list-style-type: none"> o miten on osallistettu, o mitä tahoja valmisteluun on osallistunut ja kuinka paljon, o miten osallistavassa prosessissa esiin nousseet asiat on otettu huomioon strategiassa - Valmisteluprosessi on ollut strateginen ja muodostanut loogisen jatkumon. - Valmistelua on tehty yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. - Valmistelussa on huomioitu tarkoituksenmukaisella tavalla alueen muut keskeiset maaseudun ja aluekehittämisen toimijat ja strategiat, kuten <ul style="list-style-type: none"> o ELY-keskuksen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma o kuntastrategiat o maakuntaohjelma(t) - Osallistavassa valmisteluprosessissa on hyödynnetty dynaamista verkostoanalyysia.
7. Strategia kokonaisuutena (5 p)	<ul style="list-style-type: none"> - Strategia on alueen näköinen: siinä tunnistetaan oman alueen erityispiirteet ja mahdollisuudet. - Strategia on innostava ja oivaltava. - Strategia on kirjoitettu ennen kaikkea alueen toimijoille. - Strategia muodostaa selkeän, loogisen ja ymmärrettävän kokonaisuuden ja siitä on löydettävissä ns. punainen lanka (painopisteet ja tavoitteet perustuvat toiminta-alueen kuvaukseen ja tarve- ja voimavara-analyysiin, strategian toimeenpano ja toimijoiden aktivointi tukevat painopisteiden toteuttamista jne.).
Ei-pisteytettävät kriteerit	
8. Toiminta-alueen määrittely (kyllä / ei)	<ul style="list-style-type: none"> - Strategian maantieteellinen kohdealue on määritelty kartalla ja sen kattama väestömäärä kokonaisuudessaan ja aluetyypeittäin. - Tukikelpoinen maaseutualue on määritelty kartalla ja sen kattama väestömäärä kokonaisuudessaan ja aluetyypeittäin. Määrittely on tehty yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. - Aluemäärittelyt on tehty ohjeistuksen mukaisesti. Toiminta-alueen kriteereitä on kuvattu haun 1. vaiheen ohjekirjeissä 6.4.2020, 8.12.2020 ja 19.3.2021.
9. Kuntarahasitoumukset (kyllä / ei)	<ul style="list-style-type: none"> - Hakemuksen liitteenä on kuntarahasitoumukset. Alueen kunnat ovat sitoutuneet rahoittamaan 20 % Leader-ryhmän julkisesta rahoituksesta koko ohjelmakaudeksi. Kuntien on sitouduttava

	rahoitukseen vuosittaisen kerta-suoritusperiaatteen mukaisesti. Kuntien sitoumukset tulee tehdä asianomaisten kuntien ohje- tai johtosääntöjen mukaisesti.
10. Dynaaminen verkostanalyysi (kyllä / ei)	- Hakemuksen liitteenä on dynaaminen verkostanalyysi. Verkostanalyysin tavoitteena on tukea strategian osallistavaa valmistelua ja vaikuttavaa toteuttamista. Verkostanalyysin sisältöä on kuvattu tarkemmin haun 1. vaiheen ohjeistuksessa ja palautteessa.